

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора Інституту
правотворчості та науково-правових
експертиз НАН України, д.ю.н.,
проф., академік НАПрН України

А. Б. Гриняк

2026 року

м. Київ

30 січня 2026 року

ВИСНОВОК

Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Карташова Вячеслава Вадимовича на тему «Договір управління чужими справами у цивільному праві України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Київського регіонального центру НАПрН України (нині – Інститут правотворчості та науково-правових експертиз НАН України) від 16 листопада 2022 року (протокол № 10)

Висновок обговорено та затверджено на розширеному засіданні відділу приватноправових досліджень Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України.

ПРИСУТНІ:

НАУКОВІ СПІВРОБІТНИКИ ІНСТИТУТУ:

Завідувач відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф. **Великанова М. М.**; головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф., академік НАПрН України, заступник директора Інституту з наукової роботи **Гриняк А. Б.**; провідний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., старший дослідник **Булат Є. А.**; д.ю.н., проф., член-кореспондент НАПрН України **Вінник О. М.**; старший науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, к.ю.н. **Гуцуляк В. К. (рецензент)**; старший науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, к.ю.н. **Трубаков Є. О.**; старший науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, к.ю.н., старший дослідник **Простибоженко О. С.**; головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф. **Федорченко Н. В.**; головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф. **Якубівський І. Є. (онлайн формат участі)**; завідувач відділу дослідження проблем правотворчості та адаптації законодавства України до права ЄС, д.ю.н., проф. **Міловська Н. В. (рецензент, онлайн формат участі)**, завідувач відділу науково-правових експертиз, д.ю.н., проф. **Красицька Л. В.**; провідний

науковий співробітник відділу науково-правових експертиз, д. ю. н., проф. **Костюченко О. Є.**; старший науковий співробітник відділу науково-правових експертиз, к. ю. н. **Карнаух В. С.**

ЗАПРОШЕНІ:

Аспіранти: **Карташов В. В.** (здобувач); **Нестеренко В. О.** (здобувач).

Всього присутні: 15 осіб (з них 9 докторів юридичних наук та 4 кандидатів юридичних наук – фахівців за профілем поданої на розгляд дисертації), з яких 9 осіб з правом ухвального голосу.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Обговорення дисертації аспіранта Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України **Карташова Вячеслава Вадимовича** на тему «Договір управління чужими справами у цивільному праві України», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

СЛУХАЛИ:

1. Доповідь аспіранта Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України **Карташова Вячеслава Вадимовича** на тему «Договір управління чужими справами у цивільному праві України».

Карташов В. В. обґрунтував актуальність теми дисертаційного дослідження, охарактеризував ступінь наукової розробленості проблеми на сучасному етапі, визначив мету та завдання наукового дослідження, обґрунтував методологічну основу дисертації, доповів основний зміст дослідження, науково-теоретичну та практичну значимість досліджуваної проблеми, ознайомив присутніх з основними результатами дослідження та положеннями, які виносяться на захист, а також сформулював загальні висновки та рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства України.

Після доповіді **Карташов В. В.** відповів на запитання присутніх.

1. **Головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф., академік НАПрН України, заступник директора Інституту з наукової роботи Гриняк А. Б.:** оскільки Ви обґрунтовуєте самотійність договору управління чужими справами та необхідність його закріплення в ЦК України, прошу пояснити, які ознаки цього договору не можуть бути охоплені чинним регулюванням договору управління майном і чому, на Вашу думку, ці відмінності виправдовують створення окремої договірної конструкції?

Відповідь. Найбільш схожим до договору управління чужими справами за моделлю договірної зв'язку та механізмом регулювання договірних відносин є, безумовно, договір управління майном, що, перш за все, прослідковується із легального визначення останнього. Зважаючи на це, цілком

очевидною є максимальна схожість договору управління майном та договору управління чужими справами, які, на перший погляд відрізняються лише об'єктом, щодо якого на підставі договору здійснюється делегування управління. Так, предметом договору управління майном можуть бути підприємство як єдиний майновий комплекс, нерухома річ, цінні папери, майнові права, крім майнових прав інтелектуальної власності, та інше майно. На противагу цьому складовою предмету досліджуваного договору є такий особливий об'єкт, як справи, який не отримав свого легального закріплення у площині законодавства, проте за своєю сутністю є комплексною мультикомпонентною категорією, що характеризує певну сферу життя фізичної особи/функціонування юридичної особи, наприклад, справи, пов'язані з управлінням спадщиною, підприємницькою діяльністю, процесом банкрутства та необхідністю вчинення у зв'язку з ним дій з метою виконання вимог кредиторів тощо. При цьому складовою об'єкта управління за договором управління чужими справами може бути також і майно, проте тільки у комплексі та безпосередньому зв'язку з правами і обов'язками, якими наділений установник управління у тій чи іншій сфері і повноваження з яких він делегує. Тобто йдеться не про вигідну та, як правило, прибуткову для установника управління експлуатацію майна як сукупність об'єктів матеріального світу, а про врегулювання, упорядкування справ останнього, у тому числі, шляхом експлуатації його майна як одного із засобів управління справами для досягнення мети договору.

Наступними відмежувальними ознаками є те, що: 1) договір управління чужими справами може бути як консенсуальним, так і реальним, що в основному пояснюється специфічним об'єктом договору, яким є справи установника управління, та відсутністю безумовної необхідності передання майна для виконання договору, що, однак, не виключається; при цьому характер договору визначатиметься у кожному конкретному випадку в безпосередній залежності від фактичних обставин; 2) предмет договору управління чужими справами є потенційно ширшим за змістом, оскільки, на відміну від договору управління майном, який регламентує відносини винятково щодо управління річчю або сукупністю речей як об'єктами матеріального світу, договір управління чужими справами спрямований на здійснення організуючого цілеспрямованого впливу управителя на певну сферу життя/діяльності особи, що, своєю чергою, вимагає здійснення специфічних різновидів управлінської діяльності, якими є планування, координація, розроблення стратегії і тактики управління, аналіз тощо; 3) на відміну від договору управління майном, управителем за договором управління чужими справами може бути фізична або юридична особа, як наділена статусом суб'єкта підприємницької діяльності, так і без такого; 4) правова мета договору управління чужими справами полягає у досягненні стану впорядкованості справ установника управління у тій чи іншій сфері, на противагу договору управління майном, метою якого є ефективна експлуатація об'єкта матеріального світу чи їх сукупності, у тому числі шляхом їх примноження. Таким чином, можна із впевненістю стверджувати про нетотожність природи договорів управління майном та управління чужими справами та з огляду на це самостійність

досліджуваного договору в системі договорів про надання посередницьких послуг.

2. Завідувач відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф. Великанова М. М.: оскільки категорія «управління» у цивільному праві має високий рівень абстрактності, постає питання про критерії визначення меж повноважень управителя. Яким чином, на Ваш погляд, має бути окреслений обсяг повноважень управителя у договорі управління чужими справами, аби забезпечити водночас і ефективність управління, і недопущення виходу управителя за межі делегованих повноважень?

Відповідь. Визначення меж повноважень управителя у договорі управління чужими справами безпосередньо впливає зі специфіки самої категорії «управління», яка позбавлена чітких змістових меж та не містить вичерпного переліку юридичних можливостей, що реалізуються управителем. Із зазначеного вбачається, що, на відміну від більшості договірних зобов'язань у цивільному праві, у яких права та обов'язки сторін чітко визначені, у правовідносинах з управління повноваження управителя не можуть бути повністю конкретизованими та носять узагальнений, дискреційний характер, тобто такі, що дають можливість діяти за власним розсудом у межах закону. В цілому наділення управителя за договором управління чужими справами можливістю вчинення широкого комплексу фактичних та юридичних дій має важливе практичне значення, адже сприяє найбільш ефективному та бажаному для установника управління здійсненню повноважень щодо ведення справ останнього.

Водночас така дискреційність повноважень управителя не є безмежною, що підтверджується обов'язком управителя діяти виключно в межах делегованих повноважень, закріпленим у законодавствах європейських держав (Цивільний кодекс Франції, Німецьке цивільне уложення, Цивільний кодекс Румунії). У практичному вимірі дискреційність повноважень вимагає попереднього узгодження сторонами меж автономії управителя – рівня допустимої самостійності, випадків, що потребують погодження з установником, та обсягів потенційних обмежень. Таке індивідуальне обговорення є необхідним, оскільки кожні справи, що підлягають делегованому управлінню, мають власні ризики.

Саме тому, на наш погляд, обсяг делегованих повноважень має визначатися з урахуванням низки ключових критеріїв. По-перше, зміст суб'єктивних цивільних прав, правомочності з яких передаються управителю. Саме ці правомочності формують первинний рівень індивідуального панування носія суб'єктивних прав і слугують вихідною точкою для окреслення меж дискреції управителя. По-друге, характер об'єкта управління, адже повноваження щодо управління різними видами об'єктів – майном, майновими правами, діяльністю чи комплексними «справами» – передбачатимуть різний обсяг необхідних юридичних та фактичних дій. По-третє, мета управління та очікуваний правовий результат, на досягнення яких спрямовується діяльність управителя. Саме ці параметри визначають, якою мірою управитель потребує свободи дій для ефективного виконання функцій.

3. Завідувач відділу дослідження проблем правотворчості та адаптації законодавства України до права ЄС, д.ю.н., проф. Міловська Н. В. (рецензент): У дисертації визначено специфічні риси договору управління чужими справами, що відрізняють його від інших цивільно-правових договорів. У зв'язку із цим потребує уточнення, які саме елементи чи характеристики, на думку автора, є ключовими для розкриття його правової природи?

Відповідь. У роботі виокремлено наступні сутнісні особливості договору управління чужими справами, які відображають особливості його правової природи:

1) договір управління чужими справами слід сприймати як: а) юридичний факт, що уможливорює делегування особі управління справами іншої особи; б) ключовий елемент механізму договірної регулювання правовідносин щодо здійснення управління чужими справами, за допомогою якого останні набувають стану формальної визначеності, впорядкованості та організованості; в) як правовідношення між рівноправними суб'єктами цивільного права, змістом якого є низка взаємних прав та обов'язків щодо здійснення повноважень з управління визначеним об'єктом; г) як виразник реалізації принципу свободи договору на тлі відсутності законодавчого закріплення досліджуваної договірної конструкції у вітчизняній правовій системі;

2) договір управління чужими справами наділений ознакою непоіменованості, яка, як його важлива юридична ознака, породжувана принципом свободи договору, має своїм значенням можливість застосування цієї договірної конструкції для упорядкування відносин із делегованого управління на практиці, незважаючи на незакріпленість її у положеннях чинного законодавства;

3) договір управління чужими справами є двостороннім, що обґрунтовується протилежною спрямованістю прав та обов'язків його сторін, зустрічним характером волевиявлень останніх та нетотожністю цілей, задля досягнення яких сторони вступають у договірні правовідносини;

4) договір управління чужими справами є відплатним з огляду на отримання управителем майнового еквіваленту (плати за послуги) за наслідком виконання своїх зобов'язань перед установником управління, що в цілому відповідає закріпленій у цивільному законодавстві концепції оплатності договорів про надання послуг;

5) договір управління чужими справами може бути як консенсуальним, так і реальним, у залежності від особливостей об'єкта управління, щодо якого у межах договору відбувається делегування повноважень управителю, а також інших обставин, які мають юридичне значення для встановлення договірної правовідносини;

6) договір управління чужими справами може бути як строковим, так і безстроковим з урахуванням потреб установника управління та можливостей управителя;

7) договір управління чужими справами є фидуціарним, що уможливорює делегування установником управління дискреційних повноважень управителеві щодо управління чужими справами, у тому числі, здійснення останнім в

інтересах установника управління юридичних та фактичних дій, що входять до предмета договору, на власний розсуд залежно від конкретних обставин.

4. Головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф. Якубівський І. Є.: як відомо, цивільно-правові договори традиційно опосередковують обіг об'єктів цивільних прав, якими, як правило, є речі, майнові права та результати інтелектуальної діяльності. У контексті ж досліджуваної договірної конструкції привертає увагу нетиповий характер об'єкта, щодо якого укладається договір управління чужими справами. У зв'язку з цим прошу уточнити, як саме автор визначає зміст категорії «чужі справи» та що, на його думку, охоплюється цим поняттям?

Відповідь. Справді, використання поняття «справи» у площині вітчизняного цивільно-правового регулювання виходить за рамки традиційного розуміння об'єктів цивільних правовідносин. До таких специфічних комплексних категорій належить і поняття «чужі справи».

У тлумачній літературі під справами розуміють роботу, заняття тощо, пов'язані з виробництвом, службою, громадськими обов'язками та ін.; професію, коло занять, певну галузь знань або навичок. Якщо розглянути зазначене крізь призму досліджуваної договірної конструкції, вбачається, що справи як об'єкт цивільно-правового управління складають предметно відокремлену сферу інтересів та/або діяльності фізичної чи юридичної особи, що детермінується та індивідуалізується належними їй суб'єктивними правами і обов'язками, реалізацію яких вона делегує управителеві з метою забезпечення стану її стабільності та впорядкованості. Тобто по суті здійснення управління справами на підставі досліджуваного договору є реалізацією управителем від свого імені низки суб'єктивних цивільних прав та обов'язків установника управління, що в сукупності формують певну сферу його життя. Водночас, зважаючи на положення Книги 2 ЦК України, яка визначає, що фізична особа здійснює особисті немайнові права самостійно, а в інтересах малолітніх, неповнолітніх, а також повнолітніх фізичних осіб, які за віком або за станом здоров'я не можуть самостійно здійснювати свої особисті немайнові права, їхні права здійснюють винятково батьки (усиновлювачі), опікуни, піклувальники, виникають питання про те, чи справді об'єктом делегованого управління в рамках договору управління чужими справами можуть бути тільки майнові права та обов'язки установника управління, і чи обмежується делеговане управління тільки впливом на його матеріальні блага?

Вбачається, що ні, виходячи із суттєвого розширення об'єктів цивільних прав впродовж останнього десятиліття та ревізії підходів до їх оборотоздатності, зокрема, їх здатності бути об'єктами цивільно-правових домовленостей. Відповідно не вдаючись до аналізу дискусій з приводу оборотоздатні (ім'я фізичної особи, найменування юридичної особи, інформація, честь, ділова репутація, зображення фізичної особи, участь у товаристві тощо) / необоротоздатні (життя, особисте життя, гідність, здоров'я, індивідуальність тощо) особистих немайнових прав, вважаю, що справи, які піддаються управлінському впливу з боку управителя на підставі договору управління чужими справами, можуть виникати не лише із суб'єктивних майнових, а й з

особистих немайнових прав установника управління, тобто прав з приводу особистих немайнових благ, при чому останні повинні відповідати низці вимог: 1) бути віддільними (відокремлюваними) від особи, якій вони належать; 2) не бути вилученими з цивільного обороту або обмеженими в обороті; 3) мати здатність набуття економічної оцінки, не втрачаючи при цьому немайнової цінності; 4) мати здатність до об'єктивації. Наприклад, одним з об'єктів управління за договором управління чужими справами може стати ділова репутація підприємства, яка, будучи за своєю сутністю особистим немайновим благом, може піддаватися управлінському впливу з боку професіонала-управителя з метою покращення її показників, для досягнення якої останній здійснює низку фактичних та юридичних дій дискреційного характеру впродовж певного строку або до досягнення бажаних результатів. При цьому така властивість ділової репутації, як невідчужуваність, не впливає на її оборотоздатність, у тому числі її здатність стати об'єктом управління на основі договору управління чужими справами, адже внаслідок делегування управителю правомочностей носія суб'єктивних прав відбувається не перехід їх до управителя, а трансформація їх у категорію повноважень, з огляду на що укладення досліджуваного договору може бути охарактеризоване як особлива форма реалізації носієм суб'єктивних прав своїх правомочностей.

З урахуванням зазначеного зроблено висновок, що категорія «справи» як об'єкт управління характеризується тим, що: 1) так само, як і об'єкт договору управління чужими справами, є складовою предмета останнього та індивідуалізує його; 2) специфіка справ, що передаються в управління, безпосередньо обумовлює особливості змісту досліджуваного договору; 3) може стосуватися управління як майновими, так і особистими немайновими благами, при чому останні повинні бути відокремлюваними від установника управління та мати здатність набути економічної оцінки.

5. Провідний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., старший дослідник Булат Є. А.: як вбачається із виступу, автором у процесі підготовки дисертаційного дослідження окрему увагу присвячено вивченню європейських законодавчих підходів до правового регулювання відносин у сфері управління чужими справами. Хотілося б дізнатися, у яких країнах знаходить своє легальне закріплення досліджувана договірна конструкція і які особливості відповідного правового регулювання виокремлено в роботі ?

Відповідь. Справді, в роботі значна увага присвячена аналізу зарубіжного досвіду правового регулювання відносин у сфері договірного управління чужими справами. Спробую коротко відповісти на поставлене питання. На відміну від української, правові системи європейських країн доволі давно та успішно використовують конструкцію договору управління не лише у контексті майна чи майнових прав, а й у контексті ведення справ інших осіб. Так, наприклад, Німецьке цивільне уложення закріплює конструкцію договору управління чужими справами, яка уможливорює делегування справ довірентній особі, зокрема, зобов'язує її управляти активами, бізнесом тощо від свого імені, але за рахунок установника управління, виконувати вказівки, надані останнім, врегулювати претензії або здійснити компенсаційні виплати та ін. Управління

справами у значенні НЦУ визначається як незалежна діяльність, пов'язана з веденням справ, яку установник управління спочатку повинен був здійснювати самостійно, але яку він з тих чи інших причин передає іншому. Сутність цих договірних правовідносин полягає в тому, що хтось на час своєї відсутності призначає іншу особу управителем власних справ, передає йому на вирішення певні майнові питання, наприклад, управління своїм землеволодінням або бізнес-проектом, призначає іншу особу своїм представником у судових установах у всіх справах або в їх окремих категоріях.

Зважаючи на те, що конструкція договору управління чужими справами, закріплена у межах німецького цивільного законодавства, може бути застосована як щодо майна, так і щодо певної сфери діяльності установника управління, доволі часто її використовують для делегування повноважень із управління діяльністю юридичних осіб корпоративного типу. У ситуаціях, коли компанія зіштовхується з серйозними проблемами інституційного, організаційного, кадрового, техніко-технологічного фінансового характеру, одним із найменш ризикованих варіантів уникнути цих наслідків є зобов'язання управителів вести бізнес і здійснювати його розвиток на основі договору управління справами. Крім того, у німецькій правовій системі поширеною є практика застосування договірної конструкції управління чужими справами у сфері мистецтва, з-поміж іншого, у площині музичного мистецтва, коли чимало виконавців зіштовхуються з рішенням, особливо на початку своєї музичної кар'єри, укласти довгострокову домовленість із управителем, щоб будувати свою кар'єру за допомогою відповідних порад та творчого потенціалу останнього. При цьому договірні правовідносини між установником управління та управителем повинні ґрунтуватися на засадах взаємної довіри та регулярної координації, при якій творчі інтереси митця завжди мають бути на першому плані.

У Румунії конструкція приватноправового управління закріплена в розділі V Цивільного кодексу «Управління чужими активами». Згідно його положень правовими підставами здійснення управління активами є цивільний та комерційний мандати, заповідальна довіреність, легат або договір. Управління може здійснювати фізична особа, яка має повну цивільну дієздатність, або юридична особа. Об'єктом управління згідно румунського законодавства є актив, декілька активів або спадкова маса. Аналіз статей, присвячених правовому упорядкуванню відносин щодо здійснення управління в Румунії, свідчить про те, що в цілому нормативна концепція управління відповідає вітчизняній, закріпленій у Главі 70 «Управління майном». Водночас інтерес викликає той факт, що у румунському законодавстві закріплена можливість делегувати повноваження з управління не лише щодо майна, а й щодо чужих справ, зокрема, ведення бізнесу, що вбачається із положень Закону про договір управління, який визначає правові засади здійснення делегованого управління діяльністю юридичної особи. Згідно ст. 1 Закону договір управління є домовленістю, за якою юридична особа, яка здійснює господарську діяльність, як власник за плату делегує управителю керівництво своєю діяльністю, виходячи з кількісно визначених цілей і критеріїв ефективності.

У Франції конструкція договору управління чужими справами не закріплена законодавчо, проте вона гармонійно інтегрована у загальну

концепцію приватноправового управління, яке у французькій правовій системі характеризується значною розгалуженістю. Правове регулювання відносин щодо здійснення делегованого управління забезпечується положеннями Книги III «Способи набуття власності» Цивільного кодексу Франції. Зокрема у кодексі визначено, що мандат – це домовленість, за допомогою якої одна особа надає іншій повноваження діяти в її інтересах та від її імені. Конструкція мандату на управління застосовується у випадку, якщо особа має намір звільнити себе від правомочностей управління всіма або частиною своїх активів. Щодо об'єктів управління, то договір управління може укладатися щодо управління цінними паперами, авторськими правами, гудвілом, кораблями, діяльністю компаній, професійними активами тощо. Цікаво зауважити, що на відміну від вітчизняного законодавства, приватноправове делеговане управління у Франції може стосуватися фінансових активів, і в цьому випадку управитель піклується про інвестування коштів установника управління.

Науковий керівник д.ю.н., проф., член-кореспондент НАПрН України, директор Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України **Кот О. О.**, поінформував присутніх про виконання Карташовим В. В. індивідуального плану роботи аспіранта та про завершення дисертаційного дослідження. Представлене дисертаційне дослідження є одним з перших комплексних системних досліджень відносин із управління чужими справами, зважаючи на той факт, що у межах вітчизняної цивілістичної науки відсутні наукові праці, присвячені вивченню поняття та особливостей цієї договірної конструкції, визначенню її місця у системі цивільно-правових договорів, встановленню специфіки динаміки правовідносин, що опосередковуються договором управління чужими справами тощо. Зазначені обставини надають обраній тематиці безсумнівну актуальність, а дисертаційному дослідженню – неабияку науково-практичну значимість і новизну.

Кваліфікаційна наукова праця розпочинається зі встановлення правової природи договору з управління чужими справами та завершується дослідженням динаміки правовідносин, що виникають із договору управління чужими справами та правових наслідків за його порушення. Робота має свою структуру, що складається з трьох розділів, розділених на дев'ять підрозділів, у яких досліджено поняття та правову природу договору управління чужими справами; встановлено його місце у системі цивільно-правових договорів; досліджено специфіку його предмета та особливості правового статусу сторін; досліджено специфіку його укладення та виконання; виокремлено правові наслідки порушення.

Відповідно, кваліфікаційна наукова праця В. В. Карташова логічно побудована, містить слушні рекомендації та низку наукових положень, що мають важливе науково-теоретичне значення і практичну спрямованість. Зазначена робота має актуальність й наукову новизну, які відображені у наукових положеннях та висновках. За результатами дисертаційного дослідження сформульовані практичні пропозиції, що спрямовані на удосконалення чинного законодавства України.

Все це свідчить про високий теоретичний та практичний рівень дослідження, яке за своїм науковим рівнем є завершеною кваліфікаційною науковою роботою, що відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 та може бути рекомендована до захисту.

В ОБГОВОРЕННІ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ:

1. Завідувач відділу дослідження проблем правотворчості та адаптації законодавства України до права ЄС, д.ю.н., проф. Міловська Н. В. (рецензент) підкреслила, що актуальність теми дисертаційного дослідження Карташова Вячеслава Вадимовича не викликає сумніву. Важливість наукової розробки питань договору управління чужими справами, зважаючи на його непоіменованість і, в той же час, застосування на практиці, обумовлена потребою у визначенні механізму правового регулювання договірних відносин управління чужими справами у контексті рекодифікації цивільного законодавства України, його адаптації до права Європейського Союзу, врахування європейських підходів у регламентації договірних відносин.

Існуюча у цивільному законодавстві України договірна конструкція управління майном не може забезпечити потреби сучасного цивільного обороту щодо задоволення не лише майнових, а й нематеріальних інтересів учасників договірних відносин. Відносини управління чужими справами мають комплексний характер та можуть охоплювати відносини щодо корпоративного управління, управління процесом банкрутства, управління спадковим майном тощо, що зумовлює формування нової договірної конструкції – договору управління чужими справами.

У вітчизняній доктрині цивільного права відсутні наукові дослідження, які б стосувалися даної тематики, велика кількість питань у цій сфері залишається відкритою, вирішення яких є важливим в контексті забезпечення ефективного механізму правового регулювання договірних відносин управління чужими справами. Тому можна стверджувати, що надане на рецензування дисертаційне дослідження В. В. Карташова є необхідним та актуальним, а сама робота відіграє значну роль у розвитку сучасної науки цивільного права.

Дисертаційне дослідження виконано здобувачем у відділі приватноправових досліджень Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України в рамках тем науково-дослідної роботи «Взаємодія правової держави, громадянського суспільства та особи: правові аспекти, практичні реалії, прогностичні зміни» (реєстраційний номер 0121U100150) та «Рекодифікація (оновлення) цивільного законодавства України в контексті виконання євроінтеграційних зобов'язань» (реєстраційний номер 0124U001503).

Проведений аналіз дисертаційного дослідження свідчить про наявність у дисертанта ґрунтовних навичок застосування методології наукової діяльності. В. В. Карташовим вміло використано філософські, загальнонаукові та спеціальні методи. Дослідження договірних відносин управління чужими справами потребувало з'ясування сутності багатьох правових категорій. Застосування дисертантом діалектичного методу дозволило розкрити сутність таких понять як «управління», «договір управління чужими справами», «предмет договору», «об'єкт управління», «справи», «дискреція», «модус виконання», «принцип лояльності», «принцип дбайливості», «порушення договору», «цивільно-правова відповідальність». У цілому можна стверджувати, що здобувач повною мірою оволодів методологією наукової діяльності.

Проведений аналіз тексту дисертації, опублікованих наукових праць за темою дисертації свідчить, що *результати дисертаційного дослідження В. В. Карташова мають необхідний рівень наукової новизни і є достовірними*. Сформульовані висновки, узагальнення та пропозиції відповідають зазначеним рівням наукової новизни. Зокрема, вперше дисертантом надано авторське визначення поняття договору управління чужими справами, під яким запропоновано розуміти домовленість, за якою установник управління передає або зобов'язується передати повноваження щодо управління справами управителеві, а управитель здійснює надані установником управління повноваження щодо управління справами від свого імені в інтересах установника управління або третьої особи за плату (пункт 2 наукової новизни). Вдало проведено відмежування договору управління чужими справами від суміжних поіменованих договірних конструкцій договору управління майном, договору доручення та договору комісії (стор. 115-117 дисертації).

Дисертантом визначено предмет договору управління чужими справами, як його істотну умову, яким запропоновано вважати правомірні, ефективні, професійні, дискреційні дії юридичного та фактичного характеру, здійснювані управителем у процесі реалізації делегованих установником управління повноважень з управління справами останнього з метою забезпечення упорядкованості справ установника управління у тій чи іншій сфері його життя чи діяльності (пункт 4 наукової новизни).

Заслуговує підтримки обґрунтування дисертантом важливості переддоговірної стадії укладення договору управління чужими справами, що обумовлюється: 1) складністю чіткого визначення переліку правомочностей, що делегуються управителю, та у зв'язку із цим необхідністю встановлення меж його автономії; 2) фідуціарним характером договірних правовідносин, що вимагає формування особливого рівня довіри між установником управління та управителем; 3) ефективністю як пріоритетно важливою характеристикою предмета досліджуваного договору, що вимагає попереднього визначення та узгодження сторонами основних показників результативності делегованого управління і строків їх досягнення (пункт 5 наукової новизни).

Дисертантом удосконалено розуміння принципу відданості (лояльності), який в контексті договірних відносин управління чужими справами охарактеризований як правовий стандарт поведінки управителя у процесі

виконання ним фідучіарних зобов'язань з делегованого управління, який полягає в його обов'язку діяти винятково в інтересах установника управління, проявляючи такі особисті якості, як сумлінність та чесність, а також утримуючись від дій, які можуть завдати шкоди або суперечити інтересам сторони, справами якої він управляє (пункт 11 наукової новизни).

Аргументованим вбачається підхід, відповідно до якого кваліфікація невиконання договору управління чужими справами як різновиду його порушення повинна ґрунтуватися не на характері фактичної поведінки управителя (вчиненні ним активних дій чи бездіяльності) у процесі виконання зобов'язань, а на факті досягнення/недосягнення бажаного для установника управління результату, пов'язаного із задоволенням його майнових потреб, внаслідок такої поведінки управителя (пункт 15 наукової новизни).

Варто підтримати думку дисертанта про те, що реалізація ініціатив щодо закріплення спеціальних правил регулювання переддоговірних відносин не лише сприятиме гармонізації вітчизняного законодавства зі стандартами країн ЄС, а й матиме важливе значення для захисту прав та законних майнових інтересів потенційних сторін договору управління чужими справами, виходячи із того, що: 1) переддоговірну стадію слід вважати обов'язковим елементом динаміки укладення досліджуваного договору, що вимагає створення додаткових гарантій забезпечення прав її учасників; 2) під час переговорів між майбутніми контрагентами може мати місце розкриття конфіденційної інформації чи надання доступу до внутрішніх документів, що створює потенційні загрози порушення прав однієї зі сторін внаслідок недобросовісної поведінки іншої сторони та актуалізує потребу в створенні правових інструментів їх захисту; 3) нормативне закріплення основ переддоговірної відповідальності сприятиме стимулюванню добросовісності та сумлінності поведінки потенційних контрагентів та мінімізації ризиків їх майнових втрат у разі необґрунтованої відмови однієї зі сторін від укладення договору управління чужими справами (пункт 14 наукової новизни).

Не перераховуючи далі ретельно всі інші положення наукової новизни дисертаційного дослідження В. В. Карташова, можна констатувати, що ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, є належним, вони відповідають темі дисертації, пропозиції за проведеним дослідженням розроблено на високому науково-теоретичному рівні з урахуванням виявлених теоретичних та практичних проблем та запропонованих шляхів їх вирішення.

За своїм змістом дисертаційна робота В. В. Карташова свідчить, що здобувач набув тих навичок та компетентностей, що визначені Стандартом вищої освіти зі спеціальності 081 Право для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти та напрямкам досліджень відповідно до освітньо-наукової програми Право. Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про наявність особистого внеску здобувача у науковий напрям розвитку договірних відносин. Аналіз тексту дисертації свідчить про *відсутність порушення автором академічної доброчесності*. У дисертаційному дослідженні автором зроблено посилання на наукові роботи інших дослідників, у процесі наукової дискусії щодо їх пропозицій, тверджень,

висновків, дотримано вимоги законодавства про захист авторських прав, надано достовірну інформацію про власні результати наукової діяльності. В роботі не виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату чи інших проявів академічної недоброчесності.

Дисертаційне дослідження Карташова Вячеслава Вадимовича на тему «Договір управління чужими справами у цивільному праві України» як і будь-яка інша наукова робота містить *положення, які є дискусійними або потребують додаткової аргументації* автора.

1. Додаткової аргументації потребує бачення дисертанта щодо співвідношення предмета договору управління чужими справами, об'єкта договору управління чужими справами та об'єкта управління. У тексті роботи має місце застосування цих понять з певним ступенем неоднозначності. Так, у пункті 3 наукової новизни вказується на необхідність виділення поряд із об'єктом договору також і об'єкта управління, тобто справ, під якими слід розуміти змістовно відокремлену сферу інтересів та/або діяльності установника управління, на упорядкування якої спрямований вплив управителя. Водночас на стор. 109 дисертації справи як комплексна мультикомпонентна категорія, що характеризує певну сферу життя фізичної особи (функціонування юридичної особи) визначено у якості об'єкта договору управління чужими справами.

2. Потребує уточнення позиція дисертанта щодо того чи може бути застосована до управителя за договором управління чужими справами субсидіарна відповідальність, за аналогією із договором управління майном, у якому застосування субсидіарної відповідальності управителя можливе не на основі домовленості між сторонами, а на підставі вказівки закону за боргами, що виникли у зв'язку із здійсненням ним управління, якщо вартості майна, переданого в управління, недостатньо для задоволення вимог кредиторів, або у разі вчинення управителем правочинів з перевищенням наданих йому повноважень чи встановлених обмежень, за умови, що треті особи, які беруть участь у правочині, не знали і не могли знати про перевищення управителем повноважень або встановлених обмежень. Вбачається, що чітке встановлення заходів відповідальності кожної зі сторін договору дисциплінує їх та виконує превентивну функцію, оскільки окреслює коло можливих правових наслідків у випадку невиконання чи неналежного виконання взятих на себе зобов'язань за договором.

Разом з тим, висловлені зауваження не є визначальними і не применшують загальної наукової новизни та практичної значимості результатів дослідження та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота Карташова Вячеслава Вадимовича на тему «Договір управління чужими справами у цивільному праві України» є самостійною кваліфікаційною науковою роботою, що містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 08 «Право», а саме становлять оригінальний внесок у розвиток науки цивільного права щодо визначення особливостей договірних відносин управління чужими справами.

Дисертація Карташова Вячеслава Вадимовича на тему «Договір управління чужими справами у цивільному праві України», подана на здобуття

ступеня доктора філософії, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40, а її автор – Карташов Вячеслав Вадимович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» зі спеціальності 081 «Право».

2. Старший науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, к.ю.н. Гуцуляк В. К. (рецензент) підкреслив, що тематика дисертаційної роботи, присвячена дослідженню правової природи договору управління чужими справами, не викликає сумнівів та обґрунтовується низкою чинників. Серед них чільне місце належить активним євроінтеграційним процесам, які відбуваються в нашій державі впродовж останнього десятиліття та спрямовані на успішну реалізацію наміру нашої держави стати повноправним членом Європейського Союзу. У цьому контексті особливого значення набуває послідовність та оперативність проведення реформувальних вітчизняної нормативно-правової бази та її модернізація з метою адаптації до європейських законодавчих підходів.

Одним із пріоритетних напрямків реформування є сфера приватноправового регулювання, що характеризується винятковою динамічністю розвитку та вимагає суттєвої модернізації законодавчих підходів задля задоволення потреб суб'єктів цивільно-правових відносин. Зокрема, важливим завданням вітчизняних нормотворчих органів є створення ефективної правової бази для упорядкування нових для українського цивільного права договірних відносин, серед яких особливе місце посідають правовідносини, що опосередковуються договором управління чужими справами. Попри те, що в європейських правопорядках подібні конструкції вже мають усталений теоретичний та нормативний фундамент, у вітчизняному цивільному праві вони залишаються недостатньо розробленими як у доктринальному, так і в законодавчому вимірі. Це зумовлює складнощі у правозастосовній практиці, породжує суперечності у кваліфікації відповідних правовідносин та вимагає проведення ґрунтовних наукових досліджень, здатних забезпечити формування концептуально виваженої моделі договірної регулювання управління справами іншої особи.

У цьому контексті проведене В. В. Карташовим дисертаційне дослідження є доречним та своєчасним, оскільки спрямоване на комплексне опрацювання теоретичних основ договору управління чужими справами, визначення його місця в системі цивільно-правових договорів, окреслення особливостей його структури, змісту, динаміки та функціонального призначення. Важливість наукової роботи підсилюється також необхідністю адаптації національного законодавства до сучасних тенденцій розвитку приватного права, зокрема у площині рекодифікації Цивільного кодексу України, у межах якої активно обговорюється питання запровадження у законодавство нових договірних конструкцій включно з договором управління чужими справами.

Вищенаведене створює достатні підстави для ствердження про актуальність дисертаційного дослідження В. В. Карташова «Договір управління чужими справами в цивільному праві України», а також про його значне теоретичне та практичне значення в контексті розвитку вітчизняного договірної права.

Дисертаційна робота є ґрунтовним дослідженням теоретичних і практичних проблем цивільно-правового регулювання відносин із договірної управління чужими справами. Комплексний підхід дозволив здобувачу сформулювати мету, завдання та обґрунтувати висновки, яким притаманні необхідні ознаки новизни. Так, автор поставив перед собою мету, яка полягає у виявленні та вирішенні низки теоретичних і практичних проблем доктрини цивільного права, пов'язаних із визначенням особливостей категорії приватноправового управління та вироблення науково обґрунтованих пропозицій для створення механізму правового регулювання у сфері управління чужими справами з урахуванням досвіду зарубіжних держав.

У дисертації здійснений комплексний аналіз правовідносин щодо делегованого управління справами на основі чинного українського та європейського законодавства, наукових підходів та судової практики. У роботі містяться нові пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства України, що спрямовані на усунення суперечностей та подальшого розвитку цивільно-правової науки. Структура дисертації обумовлена метою і предметом дослідження. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатку до дисертації. Перший розділ «Правова природа договірних відносин з управління чужими справами» складається з трьох підрозділів, в яких розглядаються теоретичні аспекти виникнення і закріплення категорії управління у площині вітчизняного цивільно-правового регулювання, встановлюються поняття та правова природа договору управління чужими справами, виявляється місце договору управління чужими справами у системі цивільно-правових договорів, а також здійснюється відмежування його від суміжних договірних конструкцій. Другий розділ «Загальна характеристика договору управління чужими справами» складається з трьох підрозділів, присвячених комплексному аналізу досліджуваного договору, зокрема, встановлено його предмет, розкрито специфіку правових статусів його сторін, а також визначено особливості змісту і форми договору управління чужими справами. Третій розділ дисертаційної роботи «Особливості динаміки правовідносин, що виникають із договору управління чужими справами» складається з трьох підрозділів, в яких розглядаються питання динаміки договірних правовідносин щодо управління справами.

Зазначений підхід уможливив проведення всебічного аналізу цілого комплексу питань, пов'язаних із правовою природою договору управління чужими справами, з огляду на що є підстави для ствердження про логічність та послідовність структури і змісту дисертаційного дослідження. Робота містить цілу низку важливих наукових положень, які характеризуються значущістю як із теоретичної, так і з практичної точок зору. В дисертації використані загальнонаукові та спеціальні методи пізнання досліджуваних проблем. Усі теоретичні положення були належним чином критично оцінені дисертантом,

що сприяло виробленню низки змістовних пропозицій до формування механізму правового регулювання відносин у сфері договірнього управління чужими справами, а також до вдосконалення чинного цивільного законодавства України в цілому.

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, вирізняються достатнім рівнем обґрунтованості та наукової новизни. Дисертаційне дослідження є структурно збалансованим, виконаним відповідно до встановлених стандартів і логічно завершеним підсумковими висновками та пропозиціями щодо вдосконалення чинного законодавства. Особливої уваги заслуговує прагнення автора максимально широко охопити аналіз досліджуваних правовідносин, що підтверджується виробленням власних пропозицій щодо внесення змін до ЦК України.

Дисертація є першим в Україні комплексним науковим дослідженням правової природи договору управління чужими справами. Завдання, об'єкт, предмет і мета наукового пошуку сформульовані чітко, коректно та у повній відповідності до встановлених вимог. Вказане, безумовно, свідчить про те, що здобувач успішно досяг поставленої мети наукового дослідження. Серед положень дисертації, які характеризуються елементом новизни та сприяють вирішенню низки важливих теоретичних проблем, слід окремо зупинитися на таких результатах дослідження.

Так, теоретично значущими видаються обґрунтування автором необхідності інтегрування категорії управління у приватноправову площину, що сприяло адаптації цього поняття до потреб цивільно-правового регулювання, зокрема, у частині забезпечення інтересів суб'єктів цивільно-правових відносин, та зумовило наділення цієї категорії особливими правовими характеристиками. Серед них особливого значення набуває те, що: 1) основною передумовою здійснення приватноправового управління є наявність у суб'єкта індивідуальної влади, що впливає з юридичних можливостей, які складають структуру суб'єктивного цивільного права; 2) зміст приватноправового управління складають юридичні можливості індивідуального панування як правомочності, тобто права на власні дії, а у випадку делегування управління іншій особі – юридичні можливості індивідуального панування як повноваження; 3) внаслідок делегування управителю правомочностей носія суб'єктивних прав відбувається не перехід їх до управителя, а трансформація їх у категорію повноважень, з огляду на що укладення цивільно-правового договору управління може бути охарактеризоване як особлива форма реалізації носієм суб'єктивних прав своїх правомочностей особливості категорії «управління» у площині приватноправового регулювання. Вказані висновки, безумовно, збагачують наукове розуміння категорії «управління» у площині приватноправового регулювання та формують фундамент для подальшого розвитку договірних конструкцій, пов'язаних із переданням та здійсненням повноважень у цивільних правовідносинах.

Не менш важливим у контексті формування вітчизняного механізму правового регулювання договірних відносин щодо делегованого управління справами є проведений дисертантом комплексний аналіз відповідних

законодавчих підходів у правопорядках таких європейських держав, як Німеччина, Франція та Румунія (підрозділ 1.2). Особливої уваги заслуговує також актуалізація негативних аспектів непоіменованості досліджуваного договору в законодавстві Республіки Польща, серед яких невизначеність місця договору управління справами у системі цивільно-правових договорів, ненадання відносинам формальної визначеності та виникнення прогалін у питанні оподаткування винагороди управителів.

Теоретично значущим є висновок автора щодо фідучіарності договору управління чужими справами, яка суттєво впливає на формування змісту прав та обов'язків його сторін, посилюючи вимоги до сумлінності, обачності та пріоритетного врахування інтересів установника управління. Як слушно зауважує дисертант, це один із унікальних у цивільному праві випадків, коли основою виникнення на динаміки договірних правовідносин є не тільки загальні засади та норми цивільного законодавства, а також комерційний інтерес, який є невід'ємною складовою сучасного цивільного обігу, а й наявність особистої довіри такого рівня, який би дозволив ввірити ведення власних справ іншій особі так само бережливо і відповідально, як би це робив сам установник управління, тим паче, коли обсяг повноважень управителя, як правило, характеризується дискреційністю.

Виходячи із проведеного порівняльно-правового аналізу договору управління чужими справами та суміжних договірних конструкцій, серед яких договір управління майном, договір доручення та договір комісії, варто погодитися з наведеними дисертантом аргументами на користь самостійності досліджуваного договору в системі цивільно-правових договорів у цілому та підсистемі договорів про надання посередницьких послуг зокрема. Вказане, безумовно, повинно бути визначальним у вирішенні вітчизняним законодавцем питання щодо перспектив правового регулювання відносин, опосередковуваних досліджуваною договірною конструкцією.

Теоретично значущим є запропоноване автором розуміння предмета договору управління чужими справами як комплексу дій юридичного та фактичного характеру, здійснюваних управителем у процесі реалізації делегованих установником управління повноважень з управління справами останнього з метою забезпечення упорядкованості справ установника управління у тій чи іншій сфері його життя чи діяльності. Такий підхід до визначення предмета договору управління чужими справами видається обґрунтованим і концептуально точним, оскільки дозволяє повноцінно відобразити сутність та призначення цього договору як регулятора відповідного виду цивільних правовідносин, а також чітко окреслити його правову мету та результати, яких прагнуть досягти сторони, використовуючи зазначену договірну конструкцію.

Також концептуально важливим і чітко аргументованим видається запропоноване в дисертації обґрунтування самостійності категорії об'єкта управління – «справ» – як змістовно відокремленої сфери інтересів чи діяльності установника управління, на впорядкування якої спрямовані дії управителя. Такий підхід дозволяє точніше окреслити межі делегованого впливу та зрозуміти функціональне призначення договору.

Крім того, варто відзначити актуальність порушеної у дисертації проблематики переддоговірних відносин. Автор переконливо демонструє, що нормативне закріплення спеціальних правил їх регулювання є не лише кроком до гармонізації українського законодавства зі стандартами країн ЄС, а й важливим інструментом захисту прав та законних інтересів потенційних сторін договору управління чужими справами. Переддоговірна стадія виступає обов'язковим етапом укладення такого договору, що потребує гарантій добросовісної поведінки контрагентів. Під час переговорів може розкриватися конфіденційна інформація, що створює ризики її зловживання, а тому потребує належного правового захисту. Запровадження переддоговірної відповідальності сприятиме утвердженню сумлінності сторін і мінімізації їх потенційних майнових втрат у разі необґрунтованої відмови від укладення договору.

Таким чином ступінь обґрунтованості отриманих автором результатів є досить високим та відповідає встановленим вимогам. Використавши попередні наукові дослідження, дисертант зумів чітко окреслити проблематику предмета дослідження, виявити прогалини у правовому регулюванні та запропонувати власні теоретично й практично значущі підходи до їх подолання.

Основні положення дисертаційного дослідження В. В. Карташова викладені в опублікованих ним 8 наукових публікаціях, зокрема, 4 наукових статтях, які вийшли друком у фахових для юридичних наук виданнях, а також 4 тезах доповідей, опублікованих у збірниках матеріалів наукових заходів. Опубліковані наукові праці відповідають тематиці дослідження. Аналіз опублікованих здобувачем наукових статей і тез доповідей на науково-практичних конференціях дозволяє дійти висновку про належну повноту викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих наукових працях. У дисертації В. В. Карташова «Договір управління чужими справами у цивільному праві України» не виявлено порушень академічної доброчесності.

Дисертаційна робота написана українською мовою офіційно-діловим стилем. Дисертантом використано загальноприйняту правничу термінологію. Системний аналіз дисертаційного дослідження свідчить, що всі його структурні частини пов'язані між собою і є логічним продовженням попередніх теоретичних висновків, узагальнень та пропозицій автора. Кваліфікаційна наукова робота В. В. Карташова оформлена відповідно до Вимог до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40.

В цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, відзначаючи його теоретичну та практичну цінність, слід зазначити, що в роботі містяться окремі положення, які є недостатньо аргументованими, дискусійними чи потребують уточнення позиції здобувача.

1. Додаткового обґрунтування потребує викладена в п. 10 наукової новизни теза про те, що «справи», які піддаються управлінському впливу управителя, можуть виникати не лише з майнових, а й з особистих немайнових прав установника управління. Насамперед дискусійним залишається питання про допустимість об'єктивації окремих особистих немайнових благ та межі їх

віддільності від носія, що зачіпає фундаментальні положення цивільного права про їх невідчужуваність. У роботі було б доцільно чіткіше окреслити, які саме особисті немайнові права, на переконання автора, здатні виступати «справами», що передаються в управління, а також обґрунтувати механізми і межі здійснення управлінського впливу на такі блага без порушення конституційних гарантій та загальних принципів приватного права.

2. Позитивно оцінюючи запропонований у дисертації підхід до обґрунтування необхідності застосування гнучких механізмів договірної відповідальності у сфері приватноправового управління, варто відзначити вдало окреслені автором проблеми, пов'язані з доказуванням розміру збитків та встановленням причинного зв'язку у випадках порушення договору управління чужими справами. Разом з тим, потребує додаткового обґрунтування висновки автора про те, що неустойка є найбільш ефективним механізмом відповідальності у межах договору управління чужими справами. У дисертації не розкрито, яким чином, з огляду на абстрактність об'єкта управління та оціночний характер критеріїв ефективності, буде забезпечуватися пропорційність визначення розміру неустойки та її здатність відображати реальні майнові втрати, особливо у випадках, коли порушення стосується не лише майнової, а й немайнової сфери інтересів установника управління.

Разом із тим, висловлені зауваження не торкаються концептуальних положень дисертаційного дослідження, у своїй більшості стосуються дискусійних проблем, не применшують належного рівня рецензованого дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи та на її наукову і практичну цінність.

Враховуючи вищевикладене, вважаю, що дисертаційна робота Карташова Вячеслава Вадимовича «Договір управління чужими справами у цивільному праві України» є самостійною кваліфікаційною науковою роботою, що містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 08 Право, а саме становлять оригінальний внесок у розвиток науки цивільного права.

Дисертація Карташова Вячеслава Вадимовича «Договір управління чужими справами у цивільному праві України» подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, вимогам до оформлення дисертацій, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40, а її автор – Карташов Вячеслав Вадимович – заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право зі спеціальності 081 Право.

3. Головний науковий співробітник відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф., член-кореспондент НАПрН України Вінник О. М. звернула увагу на актуальність обраної здобувачем теми дисертаційного дослідження, новизну наукових положень, а також практичну спрямованість зроблених висновків та пропозицій.

Основні положення та висновки, які зроблені під час дослідження, відображено у наукових публікаціях, що дозволяє дійти висновку про належну повноту викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Дисертаційне дослідження Карташова В. В. відповідає нормативним вимогам та заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань Право.

4. Завідувач відділу приватноправових досліджень, д.ю.н., проф. Великанова М. М. зазначила, що вищевикладені обставини, виступи співробітників відділу, доповідь автора дисертації та відповіді на поставлені питання переконливо свідчать про завершеність наукового дослідження, його теоретичне і практичне значення.

Карташов Вячеслав Вадимович виявив здатність здійснювати науковий пошук, самостійно ставити наукові завдання, розробляти й вирішувати наукові проблеми, вести наукову полеміку, а його дисертаційне дослідження на тему: **«Договір управління чужими справами у цивільному праві України»** відповідає вимогам, які ставляться до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії в галузі права, що дає підстави рекомендувати представлену дисертаційну роботу до захисту.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити такий висновок щодо дисертації Карташова Вячеслава Вадимовича **«Договір управління чужими справами у цивільному праві України»**.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Карташова Вячеслава Вадимовича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями від 31 травня 2019 року № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії від 12 січня 2022 р. № 44.

3. Призначити головою разової спеціалізованої вченої ради:

Гриняка Андрія Богдановича, доктора юридичних наук, професора, академіка НАПрН України, заслуженого юриста України, заступника директора Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України з наукової роботи.

4. Призначити офіційними опонентами по захисту дисертації Карташова Вячеслава Вадимовича:

Жорнокуя Юрія Михайловича, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри цивільного права та процесу Навчально-наукового інституту № 5 Харківського національного університету внутрішніх справ;

Бажанова Валентина Олександровича, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри цивільного права Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

5. Рекомендувати дисертацію Карташова Вячеслава Вадимовича на тему «Договір управління чужими справами у цивільному праві України» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на розширеному докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 9; проти – немає; таких, що утрималися – немає.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження Карташова Вячеслава Вадимовича на тему «Договір управління чужими справами у цивільному праві України», поданого на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Робота виконана в Інституті правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України. Науковий керівник – доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України О. О. Кот.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Активні євроінтеграційні процеси, що відбуваються в нашій державі впродовж останніх десятиріч та набули особливої інтенсивності після ратифікації Верховною Радою України у 2014 році Угоди про асоціацію між Україною та членами Європейського Союзу, започаткували якісно новий етап розвитку суспільних відносин в усіх без винятку сферах та зумовили об'єктивну потребу в модернізації поточної нормативно-правової бази, її осучасненні з метою адаптації до європейських законодавчих підходів, імплементації у вітчизняне законодавство нових правових явищ та процесів, а також забезпеченні ефективного правового регулювання суспільних відносин.

Особливо актуальним на сьогодні є питання моделювання і вдосконалення нормативних підходів до правового регулювання цивільних відносин, адже значні трансформаційні процеси, які спостерігаються протягом останніх декількох років у площині приватного права, вимагають адекватної реакції на них не лише з боку суб'єктів цивільних правовідносин, а й з боку вітчизняного законодавця, основним завданням якого є розроблення належної правової бази, здатної забезпечити повноцінне впорядкування нових цивільних правовідносин. Серед них особливої уваги заслуговують правовідносини, що опосередковуються договором управління чужими справами.

У цілому варто відзначити, що категорія управління, незважаючи на свою публічно-правову природу, вже доволі давно та успішно імплементована у

площину приватно-правових відносин, а її зміст є адаптованим до специфіки та потреб сфери цивільно-правового регулювання. Це підтверджується високим рівнем застосування вітчизняним нормотворцем поняття «управління» у правових актах цивільного законодавства, ключове місце серед яких відведено Цивільному кодексу України (далі – ЦК України). Аналіз змісту останнього дозволяє визначити спектр та специфіку цивільних правовідносин, в основу змісту яких покладено нетрадиційну для приватноправової сфери категорію управління. До них, зокрема, належать відносини щодо управління юридичними особами корпоративного типу (ст. ст. 97, 121, 136 ЦК України), управління майном (Глава 70 ЦК України «Управління майном»), управління корпоративними правами як особливими об'єктами цивільних прав (ст. 245 ЦК України), управління спадщиною (ст. 1285 ЦК України) тощо. Водночас у зв'язку з активним розширенням сфери цивільно-правового регулювання та виникненням нових об'єктів цивільних прав, посилюється необхідність застосування категорії управління й до інших, не врегульованих нормами законодавства, цивільних правовідносин, особливим різновидом яких є договірні відносини щодо управління чужими справами.

Безумовно, використання поняття «справи» у площині вітчизняного цивільно-правового регулювання виходить за рамки традиційного розуміння об'єктів цивільних правовідносин, з огляду на що може піддаватися критиці з боку прихильників консервативного сприйняття і розуміння інститутів цивільного права. Разом із тим, безсумнівним є той факт, що розвиток сучасної ринкової економіки супроводжується ускладненням цивільних відносин, у тому числі, за рахунок появи благ, які з огляду на комплексний характер не відповідають жодному із перелічених у ст. 177 ЦК України об'єктів цивільних прав або є за своєю сутністю поєднанням декількох із них.

Цілком очевидно, що виникнення поняття «договір управління справами» у межах цивільно-правового регулювання пов'язане із нездатністю конструкції договору управління майном повноцінно упорядкувати відносини з приводу задоволення не лише майнових, а й нематеріальних потреб їх суб'єктів. Вочевидь, саме тому Робоча група щодо рекодифікації (оновлення) цивільного законодавства України, яка у 2020 році розробила Концепцію оновлення Цивільного кодексу України, дійшла висновку щодо обґрунтованості імплементації до національного законодавства нових договірних конструкцій, серед яких згадується й договір управління майном, який добре зарекомендував себе в цивільних кодексах європейських держав.

Об'єктивна необхідність кваліфікованого, компетентного та ефективного управління чужими справами як категорії, що наділена комплексною правовою природою, здійснення його на засадах фідучіарності, у тому числі в рамках корпоративного управління, управління процесом банкрутства, управління спадковим майном тощо, зумовлює формування нової договірної конструкції – договору управління чужими справами. Потреба у доктринальному дослідженні сутності договору управління чужими справами пов'язана з необхідністю дотримання основоположного для будь-якої цивілізованої держави принципу правової визначеності, юридично значущого різноманіття економічного обороту та сприяння інституційним перетворенням України у напрямку

європеїзації правової системи, що й обґрунтовує неабияку актуальність тематики дисертаційної роботи.

Крім того, на необхідність проведення ґрунтовного доктринального дослідження відносин із договору управління чужими справами вказує й той факт, що у межах вітчизняної цивілістичної науки відсутні наукові праці, присвячені вивченню поняття та особливостей цієї договірної конструкції, визначенню її місця у системі цивільно-правових договорів, встановленню специфіки динаміки правовідносин, що опосередковуються договором управління чужими справами тощо. Зазначені обставини надають обраній тематиці безсумнівну актуальність, а дисертаційному дослідженню – неабияку науково-практичну значимість і новизну.

Науково-теоретичну базу дослідження становлять праці вітчизняних та зарубіжних правознавців, зокрема: О. А. Беляневич, С. М. Бервено, Т. В. Боднар, В. І. Борисової, Н. С. Бутрин-Боки, В. А. Васильєвої, М. М. Великанової, Т. М. Гнатюк, А. Б. Гриняка, І. О. Дзери, О. В. Дзери, Ю. М. Жорнокуя, О. О. Кота, В. М. Коссака, О. В. Кохановської, Л. В. Красицької, Н. С. Кузнєцової, І. С. Лукасевич-Крутник, В. В. Луця, Р. А. Майданика, В. П. Маслової, Н. В. Міловської, К. Г. Некіт, С. О. Погрібного, В. В. Рєзнікової, С. О. Сліпченка, В. М. Сломи, Р. О. Стефанчука, Н. В. Федорченко, Є. О. Харитонова, С. І. Шимон, Р. Б. Шишки, О. С. Яворської, І. Є. Якубівського та інших.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Київського регіонального центру НАПрН України (нині – Інститут правотворчості та науково-правових експертиз НАН України) 16 листопада 2022 року (протокол № 10). Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тем науково-дослідної роботи «Взаємодія правової держави, громадянського суспільства та особи: правові аспекти, практичні реалії, прогностичні зміни» (номер держаної реєстрації 0121U100150) та «Рекодифікація (оновлення) цивільного законодавства України в контексті виконання євроінтеграційних зобов'язань» (номер держаної реєстрації 0124U001503).

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у формуванні нових теоретичних положень щодо концепції договору управління чужими справами в цивільному праві України та виробленні на цій основі наукових висновків, спрямованих на розвиток доктрини цивільного права, удосконалення українського законодавства та узагальнення судової практики.

Мета дослідження зумовлює необхідність вирішення таких *завдань*:

- дослідити теоретичні аспекти виникнення і закріплення категорії управління у площині вітчизняного цивільно-правового регулювання;
- визначити поняття та правову природу договору управління чужими справами;
- встановити місце договору управління чужими справами у системі цивільно-правових договорів та відмежувати його від суміжних договірних конструкцій;
- дослідити специфіку предмета договору управління чужими справами;

- визначити особливості правового статусу сторін договору управління чужими справами;
- з'ясувати особливості змісту та формування умов договору управління чужими справами;
- дослідити специфіку укладення договору управління чужими справами;
- визначити особливості виконання, зміни та припинення договору управління чужими справами;
- виокремити правові наслідки порушення договору управління чужими справами.

Об'єктом дослідження є цивільні правовідносини, які опосередковуються конструкцією договору управління чужими справами.

Предметом дослідження є договір управління чужими справами, норми вітчизняного законодавства, що регулюють правовідносини, які опосередковуються конструкцією договору управління чужими справами, наукові праці з тематики дисертаційного дослідження, матеріали судової практики у цій сфері.

Методи дослідження. Для досягнення визначеної мети і поставлених завдань у процесі дослідження використано філософські, загальнонаукові та спеціальні методи. Зокрема, за допомогою діалектичного методу пізнання розкрито сутність таких понять, як управління, договір управління чужими справами, предмет договору, об'єкт управління, справи, дискреція, модус виконання, принцип лояльності, принцип дбайливості, порушення договору, цивільно-правова відповідальність (*підрозділи 1.1, 1.2, 2.1, 3.2, 3.3*). Порівняльно-правовий метод використано при відмежуванні конструкції договору управління чужими справами від суміжних договірних конструкцій, при аналізі зарубіжних законодавчих підходів до правового регулювання відносин, опосередковуваних договором управління чужими справами, а також при розмежуванні понять «публічно-правове управління» та «приватно-правове управління», «об'єкт договору» та «об'єкт управління», «невиконання договору» та «неналежне виконання договору», «спосіб захисту» та «захід цивільно-правової відповідальності» (*підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.3*). Застосування формально-логічних методів, зокрема методу аналізу та синтезу, сприяло дослідженню та виявленню специфічних ознак договору управління чужими справами, визначенню змісту договору управління чужими справами, у тому числі його предмета, особливостей спеціальних правових статусів управителя та установника управління, укладення договору, специфіки застосування правових наслідків порушення договору управління чужими справами (*підрозділи 1.2, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1, 3.3*). Метод моделювання використано для формулювання відповідних пропозицій і рекомендацій щодо вироблення у межах вітчизняної правової системи концепту договору управління чужими справами, а також вдосконалення законодавства України та практики його застосування у сфері приватних правовідносин з делегованого управління справами (*підрозділи 1.2, 2.1, 2.3, 3.1, 3.2, 3.3*).

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є першим комплексним дослідженням правового регулювання відносин, що виникають з договору управління чужими справами. Наукова новизна

одержаних результатів конкретизується в таких основних наукових положеннях, що виносяться на захист:

Вперше:

1) виокремлено специфічну ознаку управління у цивільному праві, яка полягає в тому, що основною правовою передумовою його здійснення є наявність у суб'єкта цивільних відносин приватноправової влади, відмінної за своєю природою від публічної влади, змістом якої є індивідуальне панування над конкретним об'єктом управління, опосередковане суб'єктивним цивільним правом щодо нього, зокрема, правом власності. При цьому у випадку здійснення управління об'єктом безпосередньо носієм суб'єктивного цивільного права йтиметься про індивідуальне панування як правомочність, тобто право на власні дії, а у випадку делегування управління іншій особі – про індивідуальне панування як повноваження;

2) запропоновано під договором управління чужими справами розуміти домовленість, за якою установник управління передає або зобов'язується передати повноваження щодо управління справами управителеві, а управитель здійснює надані установником управління повноваження щодо управління справами від свого імені в інтересах установника управління або третьої особи за плату;

3) зроблено висновок про необхідність виділення поряд із об'єктом договору також і об'єкта управління, тобто справ, під якими слід розуміти змістовно відокремлену сферу інтересів та/або діяльності установника управління, на упорядкування якої спрямований вплив управителя у процесі здійснення дій, що складають предмет договору, межі якої детермінуються низкою майнових та/або особистих немайнових прав установника управління;

4) визначено предмет договору управління чужими справами, яким є правомірні, ефективні, професійні, дискреційні дії юридичного та фактичного характеру, здійснювані управителем у процесі реалізації делегованих установником управління повноважень з управління справами останнього з метою забезпечення упорядкованості справ установника управління у тій чи іншій сфері його життя чи діяльності;

5) встановлено, що динаміка договору управління чужими справами характеризується наявністю переддоговірної стадії його укладення, що, своєю чергою, обумовлюється: 1) складністю чіткого визначення переліку правомочностей, що делегуються управителю, та у зв'язку із цим необхідністю встановлення меж його автономії; 2) фидуціарним характером договірних правовідносин, що вимагає формування особливого рівня довіри між установником управління та управителем; 3) ефективністю як пріоритетно важливою характеристикою предмета досліджуваного договору, що вимагає попереднього визначення та узгодження сторонами основних показників результативності делегованого управління і строків їх досягнення.

Удосконалено:

б) розуміння сутності повноваження як правового наслідку делегування суб'єктом цивільних правовідносин власних правомочностей, що зумовлює похідний характер повноважень по відношенню до останніх. При цьому, на відміну від правомочностей, які за своєю природою формують дозволену

поведінку носія конкретного суб'єктивного права, зумовлену змістом останнього, повноваження акумулюють у собі як правомочності, делеговані уповноваженій особі носієм суб'єктивного права, так і обов'язки, пов'язані із набуттям ним особливого правового статусу у рамках делегувального правовідношення;

7) розуміння категорії управління у цивільному праві як цілеспрямованого, організуючого та регулюючого впливу управителя на об'єкт цивільних правовідносин, у процесі якого відбувається реалізація дискреційних повноважень, делегованих носієм суб'єктивних прав, у формі юридичних та фактичних дій у межах, визначених змістом суб'єктивних цивільних прав, договором та законом, з метою досягнення бажаного правового результату;

8) висновок про те, що управитель у правовідносинах із приватноправового управління наділений дискреційними повноваженнями щодо здійснення комплексу фактичних та юридичних дій, спрямованих на реалізацію індивідуального панування над об'єктом управління, в основу яких покладений особистий розсуд управителя, обмежений тими юридичними можливостями, що складають зміст суб'єктивного цивільного права його носія, а також безпосередніми вказівками останнього або нормативними положеннями щодо заборони на вчинення тих чи інших дій у процесі цивільно-правового управління, зафіксованими у договорі або законі;

9) тезу про те, що на основі відповідності договору управління чужими справами таким основним критерієм, як: а) здійснення дій в чужому інтересі; б) здійснення дій на основі делегованих повноважень; в) здійснення дій за рахунок споживача послуги; г) самостійність посередника при наданні послуг, зроблено висновок про кваліфікацію досліджуваного договору як різновиду посередницьких договорів. Зазначене обґрунтовується сприйняттям його як правового засобу опосередкування відносин щодо реалізації делегованих повноважень з управління в інтересах установника управління та за його рахунок;

10) тезу про те, що справи, які піддаються управлінському впливу з боку управителя, можуть виникати не лише із суб'єктивних майнових, а й з особистих немайнових прав установника управління, тобто прав з приводу особистих немайнових благ, при чому останні повинні відповідати низці вимог: а) бути віддільними (відокремлюваними) від особи, якій вони належать; б) не бути вилученими з цивільного обороту або обмеженими в обороті; в) мати здатність набуття економічної оцінки, не втрачаючи при цьому немайнової цінності; г) мати здатність до об'єктивації;

11) розуміння принципу відданості (лояльності), який в контексті досліджуваних договірних правовідносин може бути охарактеризований як правовий стандарт поведінки управителя у процесі виконання ним фідучіарних зобов'язань з делегованого управління, який полягає в його обов'язку діяти винятково в інтересах установника управління, проявляючи такі особисті якості, як сумлінність та чесність, а також утримуючись від дій, які можуть завдати шкоди або суперечити інтересам сторони, справами якої він управляє. При цьому елементами практичної реалізації управителем принципу лояльності у досліджуваних договірних правовідносинах є добросовісність, пріоритет

інтересів установника управління, неможливість використання свого становища для власної вигоди тощо.

Набуло подальшого розвитку:

12) теза про те, що категорію цивільно-правового управління завжди складає двохрівнева система юридичних можливостей щодо індивідуального панування, перший рівень якої формують власні правомочності носія суб'єктивних прав, що складають зміст останніх, а другий, похідний рівень формують повноваження управителя, що виникли внаслідок делегування йому носієм суб'єктивних прав своїх правомочностей з метою їх здійснення. При цьому внаслідок делегування суб'єктом власних правомочностей відбувається не перехід їх до управителя, а трансформація їх у категорію повноважень, з огляду на що укладення цивільно-правового договору управління може бути охарактеризоване як особлива форма реалізації носієм суб'єктивних прав своїх правомочностей;

13) позиція про те, що відсутність однієї з істотних умов договору не веде до його неукладеності, проте тільки в тому випадку, якщо законодавець пропонує нормативно закріплену модель усунення такої прогалини; при цьому зазначене не стосується умови про предмет договору, який повинен бути неминуче узгоджений сторонами. Зроблено висновок, що умова про плату за надання послуг з управління чужими справами є істотною умовою досліджуваного договору, неузгодженість якої не тягне за собою його неукладеність і повинна вирішуватися шляхом застосування положень ст. 632 ЦК України;

14) теза про те, що реалізація ініціатив щодо закріплення спеціальних правил регулювання переддоговірних відносин не лише сприятиме гармонізації вітчизняного законодавства зі стандартами країн ЄС, а й матиме важливе значення для захисту прав та законних майнових інтересів потенційних сторін договору управління чужими справами, виходячи із того, що: 1) переддоговірну стадію слід вважати обов'язковим елементом динаміки укладення досліджуваного договору, що вимагає створення додаткових гарантій забезпечення прав її учасників; 2) під час переговорів між майбутніми контрагентами може мати місце розкриття конфіденційної інформації чи надання доступу до внутрішніх документів, що створює потенційні загрози порушення прав однієї зі сторін внаслідок недобросовісної поведінки іншої сторони та актуалізує потребу в створенні правових інструментів їх захисту; 3) нормативне закріплення основ переддоговірної відповідальності сприятиме стимулюванню добросовісності та сумлінності поведінки потенційних контрагентів та мінімізації ризиків їх майнових втрат у разі необґрунтованої відмови однієї зі сторін від укладення договору управління чужими справами;

15) висновок, що кваліфікація невиконання досліджуваного договору як різновиду його порушення повинна ґрунтуватися не на характері фактичної поведінки боржника (вчиненні ним активних дій чи бездіяльності) у процесі виконання зобов'язань, а на факті досягнення/недосягнення бажаного для кредитора результату, пов'язаного із задоволенням його майнових потреб, внаслідок такої поведінки боржника.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані:

– у нормотворчій діяльності – з метою вдосконалення законодавства у сфері правового регулювання договірних відносин з управління чужими справами;

– у науково-дослідній сфері – як методологічне підґрунтя для подальших науково-теоретичних досліджень правової природи договору управління чужими справами;

– у правозастосовчій діяльності – при розгляді справ у сфері здійснення договірних управління чужими справами;

– у навчальному процесі – під час викладання дисциплін «Цивільне право України», «Договірне право», а також при підготовці відповідної навчально-методичної літератури.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійним науковим дослідженням. Сформульовані в дисертації теоретичні положення, висновки та рекомендації, які виносяться на захист, отримані автором самостійно. У дисертації не використовувалися ідеї або розробки, що належать співавторам, разом з якими здобувачем опубліковано наукові праці.

Апробація матеріалів дисертації. Результати дослідження були апробовані у виступах на міжнародних наукових і науково-практичних конференціях: XXI науково-практичній конференції, присвяченій 101-й річниці з дня народження доктора юридичних наук, професора, члена-кореспондента Академії наук УРСР, ректора Харківського юридичного інституту (1962–1987 рр.) В. П. Маслової «Цивільне право: проблеми теорії та правозастосування» (Харків, 17 лют. 2023 р.); всеукраїнській науково-практичній конференції до Дня науки та 30-річчя Національної академії правових наук України «Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених» (м. Київ, 18 травня 2023 р.); науково-практичному семінарі для молодих вчених, аспірантів та студентів «Регламентація договірних відносин в умовах воєнного стану» (м. Київ, 05 жовтня 2023 р.); XIII Міжнародному цивілістичному форумі «Цивільне право України: погляд у майбутнє» (м. Київ, 04 квітня 2024 р.).

Публікації. Основні положення та висновки дисертаційного дослідження викладені у 8 публікаціях, зокрема, 4 наукових статтях у виданнях, які включено до переліку фахових для юридичних наук, а також у тезах 4 доповідей на наукових заходах, зокрема:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Карташов В. В. Концепція управління у світлі сучасних реформаційних тенденцій оновлення цивільного законодавства. *Юридичний науковий електронний журнал*. №4. 2023. С. 176–179. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-4/42>.

2. Карташов В. В. Закріплення конструкції договору управління чужими справами в цивільному законодавстві європейських країн (досвід Німеччини, Франції, Румунії та Польщі). *Нове українське право*. Вип. 4. 2023. С. 199–206. DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2023.4.26>.

3. Карташов В. В. Предмет договору управління чужими справами. *Держава та регіони. Серія: Право.* 2024. № 4. С. 308–312. DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.4.49>.

4. Карташов В. В. Поняття та правова природа договору управління чужими справами. *Нове українське право.* Вип. 1. 2025. С. 168–174. DOI <https://doi.org/10.51989/NUL.2025.1.22>.

Наукові праці, в яких відображена апробація матеріалів дослідження:

1. Карташов В. В. Договірне регулювання відносин з управління чужими справами. *Цивільне право: проблеми теорії та правозастосування* : матеріали XXI наук.-практ. конф., присвяч. 101-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР, ректора Харків. юрид. ін-ту (1962–1987 рр.) В. П. Маслової (Харків, 17 лют. 2023 р.). Харків : НЮУ імені Ярослава Мудрого, 2023. С. 282–285.

2. Карташов В. В. Правова природа повноважень щодо управління чужими справами. *Актуальні питання юридичної науки в дослідженнях молодих вчених*: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції до Дня науки та 30-річчя Національної академії правових наук України (м. Київ, 18 травня 2023 р.). Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. С. 298–301.

3. Карташов В. В. Відмінні ознаки договорів управління чужими справами та управління майном. *Регламентация договірних відносин в умовах воєнного стану* : збірник матеріалів науково-практичного семінару для молодих вчених, аспірантів та студентів (м. Київ, 05 жовтня 2023 р.). Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. С. 89–91.

4. Карташов В. В. Відмежування договору управління чужими справами та договору доручення. *Цивільне право України: погляд у майбутнє* : збірник матеріалів XIII Міжнародного цивілістичного форуму (м. Київ, 04 квітня 2024 р.). Одеса : Видавництво «Юридика», 2024. С. 53–56.

Характеристика особистості здобувача. Карташов Вячеслав Вадимович, 1975 року народження. Освіта вища юридична, у 1996 році закінчив Харківський національний університет внутрішніх справ, здобувши кваліфікаційний рівень «спеціаліст» за кваліфікацією «юрист» зі спеціальності «правознавство».

З червня 1996 року по червень 1997 року працював слідчим Дніпропетровського міського управління УМВС України в Дніпропетровській області.

З червня 1997 року по лютий 1998 року працював старшим слідчим Міжрайонного управління податкової поліції Державної податкової адміністрації в м. Дніпропетровськ.

З лютого 1998 року по березень 2000 року працював провідним юрисконсультантом Комерційного банку «ПриватБанк».

З квітня 2000 року по листопад 2022 року обіймав посаду начальника юридичного департаменту ТОВ «Енергетичний стандарт», м. Київ.

З квітня 2003 року по квітень 2023 року робота в ПАТ «Укрнафта» на посадах:

- начальник юридичного управління 04.2003–07.2011;
- директор Департаменту юридичного забезпечення 07.2011–02.2016;

- виконавчий Віце-Президент з правових питань, директор департаменту юридичного забезпечення 02.2016–12.2022;

- головний юрисконсульт 01.2023–04.2023.

З квітня 2023 по сьогоднішній день – радник генерального директора з правових питань Спільного підприємства «Полтавська газонафтова компанія».

З лютого 2000 року по сьогоднішній день – адвокатська діяльність.

Автор 8 наукових публікацій з цивільного права.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертаційна робота написана українською мовою. Текст роботи викладений науковим стилем доступно та послідовно відповідно до поставлених задач дисертаційного дослідження та відповідних структурних елементів (розділів, підрозділів) роботи. В роботі використано в цілому загальноприйнятну термінологію приватного та публічного права відповідно до досліджуваних питань. Стиль викладення в дисертації матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість і доступність їх сприйняття.

У результаті попередньої експертизи дисертації Карташова В. В. і повноти публікації основних результатів дослідження **рецензенти рекомендують:**

1. Прийняти дисертацію Карташова Вячеслава Вадимовича «**Договір управління чужими справами у цивільному праві України**» до захисту як таку, що відповідає вимогам, які ставляться до робіт на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

2. Призначити головою разової спеціалізованої вченої ради:

Гриняка Андрія Богдановича, доктора юридичних наук, професора, академіка НАПрН України, заслуженого юриста України, заступника директора Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України з наукової роботи.

3. Призначити офіційними опонентами по захисту дисертації **Карташова Вячеслава Вадимовича:**

Жорнокуя Юрія Михайловича, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри цивільного права та процесу Навчально-наукового інституту № 5 Харківського національного університету внутрішніх справ;

Бажанова Валентина Олександровича, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри цивільного права Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації **Карташова Вячеслава Вадимовича «Договір управління чужими справами у цивільному праві України».**

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Карташова В. В. відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і

доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями від 31 травня 2019 року № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії від 12 січня 2022 р. № 44.

3. Призначити головою разової спеціалізованої вченої ради:

Гриняка Андрія Богдановича, доктора юридичних наук, професора, академіка НАПрН України, заслуженого юриста України, заступника директора з наукової роботи Інституту правотворчості та науково-правових експертиз Національної академії наук України.

4. Призначити офіційними опонентами по захисту дисертації **Карташова Вячеслава Вадимовича**:

Жорнокуя Юрія Михайловича, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри цивільного права та процесу Навчально-наукового інституту № 5 Харківського національного університету внутрішніх справ;

Бажанова Валентина Олександровича, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри цивільного права Навчально-наукового інституту національного університету.

5. Рекомендувати дисертацію **Карташова Вячеслава Вадимовича** «Договір управління чужими справами у цивільному праві України» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на розширеному докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 9; проти – немає; таких, що утрималися – немає.

**Головуюча на засіданні:
завідувач відділу приватноправових досліджень
Інституту правотворчості та
науково-правових експертиз
Національної академії наук України,
доктор юридичних наук, професор**

М. М. Великанова